

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ПО ПРОВЕДЕННЮ ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНОГО ПОХОДУ "БІОЩИТ" В УКРАЇНІ

Серед масових натуралістичних заходів, які проводять школярі України, є чимало таких, котрі спрямовані на охорону та збагачення тваринного світу. Однак з поля зору молоді незаслужено випадає велика група тварин, роль яких не можна недооцінювати.

Нижче запропоновано комплексну програму охорони та практичного використання корисних комах під назвою еколого-натуралістичний похід "Біощит". Мета походу "Біощит" – залучення учнів до роботи по дослідженню та впровадженню в практику біологічних методів захисту лісу, саду та сільськогосподарських культур від шкідників в Україні. Відповідно до цієї мети ставляться такі завдання:

- поширення знань з біології корисних безхребетних, їх ролі в екосистемах, методах охорони та раціонального використання;
- пропаганда величезної ролі безхребетних в регуляції чисельності шкідливих комах, запиленні рослин, ґрунтоутворюючому процесі тощо;
- збирання і систематизація даних про господарства, які запроваджують біологічні методи захисту рослин, популяризації передового досвіду;
- організація молоді для здійснення практичної допомоги сільськогосподарським та лісгосподарським підприємствам у розробці та впровадженні у виробництво біологічних методів захисту рослин, охорони корисних видів безхребетних, створенні сприятливих умов для їх існування.

У рамках походу "Біощит" проводяться такі операції:

1. Операція "Мурашка".

Мета цієї операції – сприяння більш широкому застосуванню біологічних методів захисту лісу та підвищенню його продуктивності шляхом охорони корисних мурашок.

2. Операція "Джміль".

Мета – ефективне використання диких комах-запилювачів для підвищення врожайності сільськогосподарських культур.

3. Операція "Махаон".

Мета – охорона рідкісних видів безхребетних. Запропоновані рекомендації базуються на останніх досягненнях науки в галузі вивчення корисних комах.

4. Операція "Реміза".

Мета – підвищення стійкості лісових насаджень завдяки проведенню комплексних біологічних лісозахисних заходів.

Учасники походу

У поході можуть брати участь загальноосвітні та позашкільні навчальні заклади, творчі учнівські об'єднання, шкільні лісництва, загони «Зелених патрулів», учасники комплексних і тематичних екологічних експедицій, окремі школярі тощо.

Умови походу

Основні показники походу "Біощит":

1. Організаційна робота:

Кількість навчальних закладів, творчих учнівських об'єднань, учнівських лісництв, окремих школярів тощо, залучених до участі у поході «Біощит»; обсяг виконаної ними роботи за операціями.

2. Масова агітаційна та пропагандистська робота по виявленню корисної ролі безхребетних в природі і господарській діяльності людини, формуванні дбайливого ставлення до корисних комах, їх охорона.

Кількість проведених за даною темою бесід, лекцій, тематичних вечорів, виданих плакатів, листівок, буклетів, виступів у пресі, на радіо і телебаченні, проведених семінарів, виставок; підготовка та видання методичних матеріалів, їх зразки.

3. По операції "Мурашка":

а) проведення інвентаризації і паспортизації комплексів мурашників, складання схем їх розміщення на територіях підприємств лісового господарства, підготовка документації на комплекси гнізд в областях, районах тощо;

б) охорона мурашників. Кількість закріплених за учнівськими об'єднаннями і шкільними лісництвами комплексів мурашників, кількість огорожених мурашників, встановлення аншлагов, інші заходи щодо захисту мурашників;

в) біотехнічні заходи. Покращення умов існування корисних мурашок у лісі (прочистка, освітлення гнізд), вивіз мурашників з лісосік. Контроль за станом мурашників у зонах масового відпочинку та районах промислового забруднення.

4. По операції "Джміль":

а) проведення інвентаризації і паспортизації колоній і місць, перебування диких комах-запилювачів (поодинокі бджоли, джмелі);

б) розробка системи охорони корисних болонокрильців. Контроль, за використанням пестицидів і добрив. Контроль за станом місць перебування корисних болонокрильців;

в) біотехнічні заходи. Встановлення штучних гніздівель для джмелів, поодиноких бджіл, ос;

г) організація системи резерватів для корисних болонокрильців;

д) використання медоносних бджіл для запилювання сільськогосподарських рослин, саду.

5. По операції "Махаон":

а) проведення інвентаризації та паспортизації місць перебування та конкретних знахідок рідкісних і зникаючих видів комах;

б) розробка конкретних заходів з охорони рідкісних і зникаючих видів;

в) організація заказників для охорони рідкісних видів;

г) контроль за дотриманням законодавства щодо охорони тваринного світу, в тому числі комах, які занесені до "Червоної книги України" (незаконне виловлювання, руйнація біотопів тощо);

д) об'єднання юних ентомологів в юнацькі секції Українського товариства охорони природи.

6. По операції "Реміза":

а) організація реміз. Кількість реміз, в яких проводиться основний комплекс заходів;

б) біотехнічні заходи. Підтримання реміз у функціональному стані і створення в них оптимальних умов для існування корисних тварин;

в) охорона реміз. Закріплення реміз за учнівськими об'єднаннями і шкільними лісництвами, огорожування, встановлення аншлагів. Контроль за станом реміз;

г) проведення охоронних заходів з іншими комахами-ентомофагами (золотоочки, туруни та ін.)

Підведення підсумків і визначення переможців

Районні та обласні оргкомітети по підведенню підсумків щорічно надсилають матеріали з кращими результатами до Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді (04074, м. Київ-74, вул. Вишгородська, 19, відділ екології) до 20 жовтня.

Підсумки роботи оцінюються за такими показниками:

1. Організаційна робота.
2. Агітаційно-пропагандистська робота серед населення.
3. Робота по операції "Мурашка".
4. Робота по операції "Джміль".
5. Робота по операції "Махаон".
6. Робота по операції "Реміза".

Участь у поході шкільних лісництв, гуртків юннатів та інших учнівських об'єднань оцінюється окремо по операціях.

До звіту (за формою № 1) необхідно включити дані про кращі учнівські об'єднання і про найбільш активних учасників операції в області, ра-

йоні. До звіту додаються зведені дані паспортизованих протягом року комплексів мурашників.

За підсумками року учасники походу “Біоцит”, які показали кращі результати, нагороджуються путівками до Всеукраїнського табору "Юнат" (м. Київ), Грамотами та Подяками НЕНЦ.

Форма № 1.

**ПІДСУМКИ
ПРОВЕДЕННЯ ПОХОДУ "БІОЦИТ"**

№	Зміст заходів	Кількісні показники	Примітки
I	Організаційна робота 1. Навчальні заклади, творчі учнівські об'єднання, учнівські лісництва, окремі школярі тощо, що були залучені до участі у поході “Біоцит”		
II	Масова агітаційна і пропагандистська робота 1. Бесіди, лекції 2. Плакати, листівки, інформаційні бюлетені, посібники тощо 3. Виступи в пресі, на радіо, по телебаченню 4. Виставки 5. Семінари, конференції		
III	Робота по операції “Мурашка” 1. Кількість виявлених комплексів, гнізд 2. Паспортизовано комплексів 3. Освітлено мурашників 4. Огороджено гнізд 5. Переселено гнізд із лісосік 6. Кількість комплексів, що переведені в режим заказників і пам'яток природи 7. Кількість шкільних лісництв, гуртків, які брали участь в операції		
IV	Робота по операції “Джміль” 1. Кількість виявлених колоній і окремих гнізд комах-запилювачів 2. Паспортизовано місць перебування 3. Встановлено штучних гнізд 4. Кількість ділянок, де проведено підсів медоносів 5. Кількість резерватів для запилювачів 6. Кількість сімей медоносних бджіл, вико-		

	<p>ристаних для запилення культурних рослин</p> <p>7. Кількість гуртків, шкільних лісництв, які брали участь в операції</p>		
V	<p>Робота по операції “Махаон”</p> <p>1. Кількість виявлених місць, де зустрічаються рідкісні види</p> <p>2. Паспортизовано місць, де зустрічаються рідкісні види</p> <p>3. Кількість рейдів по контролю за етаном місць, де зустрічаються рідкісні види</p> <p>4. Кількість виявлених випадків незаконного відлову рідкісних видів</p> <p>5. Кількість порушень, щодо яких прийняті заходи:</p> <p>а) неправильне використання пестицидів у місцях, де знаходяться рідкісні види</p> <p>б) руйнація біотопів рідкісних видів</p> <p>в) незаконне виловлювання</p> <p>6. Кількість гуртків, шкільних лісництв, що брали участь в операції</p>		
VI	<p>Робота по операції “Реміза”</p> <p>1. Кількість місць з квітковими конвеєрами</p> <p>2. Кількість посаджених чагарників</p> <p>3. Розвішано штучних гнізд</p> <p>4. Огороджено реміз</p> <p>5. Інші заходи</p>		